

**Роля и отговорности на
медицинските
специалисти в детското и
училищно здравеопазване**

**Автор: Маргарита Младенова
член на УС на БАПЗГ**

Образование на медицинските специалисти

Базово

❖ Медицинските фелдшери, сестри и акушерки учат във факултети на МУ и придобиват образователно-квалификационна степен „бакалавър“.

Специализации

- ❖ Лекарите и професионалистите по здравни грижи придобиват специалности при **еднакви условия и ред**, указани в наредба на Министерство на здравеопазването

Образование на медицинските специалисти

- ❖ **Наредба No 1 от 22 януари 2015 г.** за придобиване на специалност в системата на здравеопазването.
- ❖ С тази наредба се уреждат условията и редът за провеждане на обучението за придобиване на специалност в системата на здравеопазването и финансирането му.
- ❖ Обучението за придобиване на специалност в системата на здравеопазването се състои в усвояване на теоретични знания и практически умения по специалност, която обхваща обособен раздел на медицинската наука и практика и завършва с държавен изпит.

Училищно здравеопазване

Международното движение за училищно здраве датира още от 1986 г., когато Световната здравна организация приема в Отава (Канада) специална харта за промоция на здравето.

Училищни медицински специалисти има в скандинавските страни, Великобритания, въвежда се в Германия. По онова време (през 80-те години на XX век) в България има развито училищно здравеопазване, включващо училищни лекари, фелдшери, медицински сестри и зъболекари.

Училищно здравеопазване

В училищно здравеопазване работят основно медицински фелдшери и сестри. Ролята на медицинските фелдшери и сестри е свързана с:

- ❖ промоция на здравето-организира провеждането на здравното образование на учениците,
- ❖ профилактика и превенция на социалнозначимите заболявания, ограничаване на вредните навици,
- ❖ подобряване на сексуалната култура,
- ❖ рационалното хранене
- ❖ спешна помощ при възникнали болестни състояния или инциденти.

Училищно здравеопазване

- ❖ организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците,
- ❖ наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците,
- ❖ участие в подготовката, подбора и провеждането на различните форми на отдих, туризъм и обучение на децата и учениците,
- ❖ участва в изработването на програми за оптимизиране храненето на учениците съвместно с РЗИ,
- ❖ водене и съхраняване на документацията на здравния кабинет
- ❖ контролира текущото хигиенно състояние на училището....

ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО

Чл. 120. (1) Здравните кабинети в детските градини, училищата и специализираните институции за предоставяне на социални услуги за деца осъществяват дейности по:

1. медицинско обслужване за оказване на първа медицинска помощ на децата и учениците и медицинско обслужване до пристигането на специализиран екип на спешна медицинска помощ;
2. промоция и превенция на здравето на децата и учениците;
3. организиране и провеждане на дейности за предотвратяване на възникването и за ограничаване разпространението на заразни и паразитни заболявания в детските градини, училищата и специализираните институции за предоставяне на социални услуги за деца;
4. участие в подготовката, провеждането и контрола на различните форми на отдих, туризъм и спорт за децата и учениците;
5. организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците, на специални програми за правилно хранене, на програми за превенция на отклоненията в хранителното поведение, за предпазване от употреба на наркотични вещества и психотропни субстанции, за превенция срещу използването на тютюневи изделия и алкохолни напитки и за изграждане на сексуална култура;
6. съгласуване на седмичното разписание на учебните часове с директора на детската градина, училището и на специализираните институции за предоставяне на социални услуги за деца.

ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО

- ❖ **Чл. 122.** (1) В рамките на утвърдените учебни планове се осигурява обучение на учениците по:
  - ❖ 1. лична хигиена;
  - ❖ 2. здравословно хранене;
  - ❖ 3. здравословна жизнена среда;
  - ❖ 4. здравословен начин на живот;
  - ❖ 5. предпазване от инфекциозни болести;
  - ❖ 6. здравни рискове при тютюнопушене, употреба на алкохол и наркотични вещества;
  - ❖ 7. сексуално поведение, предпазване от полово предавани болести и СПИН и предпазване от нежелана бременност;
  - ❖ 8. първа помощ при пострадали.
- ❖ (2) Обучението на лекторите по въпросите по ал. 1 се организира от министъра на образованието и науката по учебни програми, съгласувани с министъра на здравеопазването.
- ❖ (3) Училищните настоятелства организират мероприятия за запознаване на родителите с проблемите на детското здраве.

- ❖ За да има ефективно училищно здравеопазване не е достатъчно в закона да има пожелателни норми.
- ❖ Задължителни норми не могат да бъдат приложени ако липсват ресурси за това.

Система на взаимодействие

Отчитайки значимостта на опазването на здравето и живота на децата/учениците е изготвена Система на взаимодействие между педагогическите специалисти и служителите, децата и учениците и техните лични лекари в училищата.

Ключови участници в системата на взаимодействие:

- ❖ Медицинското лице на образователната институция
- ❖ Педагогическият специалист, който носи отговорност за детето/ученика по време на инцидента
- ❖ Служител на образователната институция, присъстващ на инцидента
- ❖ Ръководството на образователната институция

Система на взаимодействие

Същност на взаимодействието

- ❖ Медицинското лице, обслужващо образователната институция, изпълнява задълженията си съобразно Наредба 3 от 27.04.2000г. за дейността на здравните кабинети в детските заведения и училища /обнародвана в ДВ, бр. 38 от 2000г./, длъжностната си характеристика, нормативните актове /чл. 120 от Закона за здравето, КТ и други/.
- ❖ Медицинското лице, което обслужва здравния кабинет, е член на педагогическия съвет съгласно чл. 13 от Наредба 3/27.04.2000г.
- ❖ Неразделна част от системата е Инструктаж относно задължителното консултиране и начин на взаимодействие с медицинското лице в случай на инцидент, засягащ здравословното състояние на децата.

Особено валидно за децата е ...

Определението за здраве според **Световната здравна организация**: здравето е състояние на комплексно физическо, психическо, емоционално, интелектуално и социално благополучие, а не само отсъствие на болест или недъг.

По данни на СЗО водещата причина за получаване на трайни увреждания и смърт при децата не са хронични състояния или остри заболявания, а травмите и нараняванията.

Какво включва безопасната и здравословна училищна среда?

- ❖ състоянието на сградите и инфраструктурата на територията на училището и около него,
- ❖ транспорта до и от училище,
- ❖ предотвратяването на насилие в училището,
- ❖ здравословното училищно хранене и безопасността на храните,
- ❖ опасността от химични вещества и препарати, включително тези, използвани за почистване,

Какво включва безопасната и здравословна училищна среда?

- ❖ замърсяването на въздуха в района на училището,
- ❖ безопасността на местата за игра и намаляването на опасността от нараняване,
- ❖ шума, светлината, температурата и влажността,
- ❖ размера на класовете и опасността от препълване на помещения и сгради.

Цели на училищното здравеопазване - мултифакторен и холистичен подход

- ❖ Изграждане на здравословна физическа среда – сигурна и устойчива околна среда; вода и санитарни условия; физически условия /осветление, отопление, шум – стандарти/
- ❖ Изграждане на здравословна социална среда – училищна етика, образователни нужди на родителите и помощ на учениците в неравностойно положение, интегрираща среда и уважение към различните;

Цели на училищното здравеопазване - мултифакторен и холистичен подход

- ❖ Безопасна среда за учене и работа;
- ❖ Разширяване ролята на училищната здравна служба в промоцията на здравето;
- ❖ Осъществяване на здравно-възпитателни и здравно-промотивни програми;
- ❖ Формиране и утвърждаване на лични здравни умения;
- ❖ Взаимоотношения на училището с общостта.

Приоритетът

Детското, майчиното и училищното здравеопазване е изведено като приоритет в Националната здравна стратегия 2014-2020 г.

Възможни решения:

- ❖ Разработване на ефективни програми и съвременни методи за преподаване на здравно образование и изграждане на здравната култура на децата и младите хора. Активни дейности за промоция на здравето под формата на училищни кампании и проекти.
- ❖ Изграждане на система за задължителна квалификация на работещите в училищното здравеопазване, които включват нови знания и умения и модели на интердисциплинарна грижа, като в центъра на планирането е поставено детето.
- ❖ Разработване на стандарти за здравните кабинети в образователните институции.

Възможни решения:

- ❖ Регламентиране на изискванията за взаимодействие на специалистите от здравните кабинети и лечебните заведения.
- ❖ Създаване на условия за национален мониторинг на физическото и здравословното състояние на децата.
- ❖ Финансово обезпечаване на създаването и поддържането на здравните кабинети и на дейността в тях, остойностяване на дейностите на специалистите работещи в тях.

Възможни решения:

- ❖ Подобряване на условията за промоция на здраве и профилактика на болестите за децата от организираните детски колективи.
- ❖ Прилагане на специфични мерки за добро здраве на определени групи от детското население - такива с етнокултурни особености, с реални или нереални затруднения в ползването на достъпа до здравни услуги и медицинска помощ.
- ❖ Разкриване на специалност детско и училищно здравеопазване

За решаване на проблемите е необходим
мултидисциплинарен подход

Не можем да решим
проблемите, като използваме
същия начин на мислене, който
сме използвали, когато сме ги
създавали.

Алберт Айнщайн

**БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО!**